

УДК 658.152/.155

**ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ
ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ МІНЛИВОГО ЗОВНІШНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА**

О. О. Безручко

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, 39600, Україна

E-mail: olga-bezruchko@mail.ru

Стаття присвячена дослідженню сутності, структури економічного потенціалу підприємства та його взаємозв'язків із зовнішнім середовищем. Проведено аналіз існуючих методик управління, здійснено короткий огляд підходів до визначення поняття «потенціал». У роботі також представлено авторський варіант структуризації економічного потенціалу підприємства залежно від сутнісного наповнення його складових елементів; рівня використання ресурсів та можливостей господарюючого суб'єкта. Досліджено основні принципи та завдання управління потенціалом, обґрунтовано доцільність розробки різних програм розвитку підприємства залежно від стадії життєвого циклу та рівня нереалізованого потенціалу.

Ключові слова: економічний потенціал, управління, стадія життєвого циклу, макросередовище.

**ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИМ ПОТЕНЦИАЛОМ
ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ИЗМЕНЯЮЩЕЙСЯ ВНЕШНЕЙ СРЕДЫ**

О. А. Безручко

Кременчугский национальный университет имени Михаила Остроградского
ул. Первомайская, 20, г. Кременчуг, 39600, Украина

E-mail: olga-bezruchko@mail.ru

Статья посвящена исследованию сущности, структуры экономического потенциала предприятия и их взаимосвязей с внешней средой. Проведен анализ существующих методик управления, осуществлен краткий обзор подходов к определению понятия «потенциал». В работе также представлен авторский вариант структуризации экономического потенциала предприятия в зависимости от содержательного наполнения его составных элементов; уровня использования ресурсов и возможностей хозяйствующего субъекта. Исследованы основные принципы и задачи управления потенциалом, обоснована целесообразность разработки различных программ развития предприятия в зависимости от стадии жизненного цикла и уровня нереализованного потенциала.

Ключевые слова: экономический потенциал, управление, стадия жизненного цикла, макросреда.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. Висока ефективність діяльності підприємства можлива лише за умови наявності грамотного та раціонального механізму управління його ресурсами. Особливої актуальності це набуває в умовах нестабільного розвитку економіки та постійного впливу факторів зовнішнього середовища і обумовлює необхідність вивчення економічного потенціалу господарюючого суб'єкта як складної, відкритої та ієрархічно підпорядкованої системи.

Особливості управління економічним потенціалом підприємства досліджувалися багатьма вітчизняними та зарубіжними науковцями, серед них:

О.В. Ареф'єва [1], А.О. Бакунов [2], О.В. Березін [3], Н.В. Касьянова [4], Н.С. Краснокутська, Є.В. Лапін, І.П. Отенко, О.С. Федонін та ін. Однак, не дивлячись на детальне дослідження проблематики, недостатньо вивченими залишаються особливості управління потенціалом на різних етапах життєвого циклу господарюючого суб'єкта.

Метою статті є дослідження особливостей структурної побудови потенціалу підприємства, взаємодії його елементів та побудова на цій основі ефективних, гнучких алгоритмів по врахуванню циклічних змін макросередовища у процесі управління економічним потенціалом.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ. У загальному вигляді сутність управління визначається як процес цілеспрямованого, планомірного впливу на конкретну систему, здійснюваного різними методами з метою підтримки її у певному стійкому стані або переході в новий (бажаний) стан відповідно до цілей підприємства, з урахуванням притаманних йому об'єктивних властивостей і закономірностей.

На думку А. Файоля, управління – це вміння вести підприємство до його мети, мобілізуючи при цьому максимум можливостей з наявних ресурсів.

Особливе місце управління у сучасних умовах зумовлено тим, що воно гарантує інтеграцію економічних процесів на підприємстві. Розробка та реалізація ефективної системи управління економічним потенціалом відбиває можливості впорядкувати процеси формування потенціалу підприємства відповідно до притаманних йому внутрішніх закономірностей господарської діяльності і необхідне для:

- аналізу поточного стану потенціалу підприємства;
- моделювання його розвитку;
- визначення найкращих способів використання економічного потенціалу підприємства [5].

Управління економічним потенціалом підприємства виступає чинником раціонального споживання ресурсів та ефективного функціонування виробничої системи та володіє при цьому наступними ознаками:

1. наявність економічного потенціалу підприємства, причинний зв'язок між його складовими, наявність керуючої і керованої підсистем;
2. динамічний характер економічного потенціалу підприємства;
3. здатність системи економічного потенціалу промислового підприємства змінюватися від малих впливів;
4. збереження, передача і перетворення інформації;
5. антиентропійність управління [5].

На сьогоднішній день існує досить широкий набір методів та інструментів управління економічним потенціалом підприємства, усі вони можуть бути згруповані в декілька підходів: системний, функціональний, інтеграційний, ситуаційний, структурний, цільовий, процесний, фрактальний (сучасний, відносно новий підхід) (табл. 1).

Управління складними економічними системами вимагає використання теоретико-методологічного інструментарію, що дозволив би враховувати нелінійність процесів розвитку керованої системи і вплив зовнішнього середовища.

Таблиця 1 – Основні сучасні підходи до управління економічним потенціалом підприємства [6, 7]

<i>Підхід</i>	<i>Сутність</i>
Системний	Акцентує увагу на закономірностях розвитку та взаємозв'язках структурних елементів системи, що створюють можливість для їх більш ефективного використання.
Функціональний	Зосереджений на вивченні та визначенні функцій, які потрібно реалізувати для забезпечення максимальної ефективності управління економічним потенціалом.
Інтеграційний	Передбачає детальне дослідження взаємозв'язків та взаємодії окремих структурних елементів потенціалу підприємства.
Ситуаційний	Орієнтований на забезпечення максимальної гнучкості та адаптаційної спроможності потенціалу до умов макросередовища.
Структурний	Заснований на структуризації економічного потенціалу і визначенні пріоритетів розвитку серед його елементів, забезпеченні раціональності співвідношення і розподілу ресурсів між ними.
Цільовий	Базується на визначенні ефективності системи управління як здатності досягти визначених цілей за допомогою раціонального управління кожною складовою економічного потенціалу.
Процесний	Передбачає формування мережі взаємозв'язаних процесів управління, яка в свою чергу також є процесом.
Фрактальний	Дозволяє враховувати процеси самоорганізації і розвитку потенціалу підприємства, як економічної системи, при цьому фрактальність досліджується з двох взаємопов'язаних позицій: фрактальність процесів і фрактальність систем.

З цією метою досить продуктивним є застосування одного з сучасних методів управління – фрактального підходу, який дозволяє враховувати процеси самоорганізації та розвитку соціально-економічних систем як з точки зору соціальних і економічних взаємозв'язків, так і їх інтегрованості з макросередовищем.

Фрактальний підхід базується на самоподібності досліджуваних систем і процесів. Теоретико-методологічну основу цього тлумачення утворюють визначення системи як категорії, властивості та комплекс системних закономірностей: емерджентність, цілісність, ієрархічність, закон необхідної різноманітності, циклічність розвитку, самоорганізація, потенційна ефективність [8].

Формування та реалізація ефективного механізму управління потребує, в першу чергу, детального вивчення та аналізу об'єкту управління: його внутрішньої структури, зв'язків між складовими елементами та зовнішнім середовищем.

Економічну категорію «потенціал» як об'єкт наукового пізнання, цілеспрямованого формування і ефективного використання в широкому науковому вжи-

тку почали використовувати у кінці 70-х на початку 80-х років ХХ ст. У наукових працях, присвячених теорії потенціалів, наводять широкий спектр їх характеристик: економічний, науково-технічний, виробничий, трудовий, природно-ресурсний, а останнім часом дедалі частіше трапляються такі поняття як підприємницький потенціал, інтелектуальний, фінансовий та інноваційний.

За допомогою таблиці 2 проаналізуємо еволюцію поняття «потенціал підприємства», зміну поглядів науковців на його сутність та головні характеристики.

Таблиця 2 – Погляди вчених-економістів на сутність поняття
«потенціал підприємства»

Вчений-економіст	Визначення потенціалу підприємства
Воблій К.Г. (1924 р.)	Розглядає поняття «потенціал виробничих сил» як потенційну можливість країни виробляти матеріальні блага для задоволення потреб населення.
Струмилін С.Г. (1954 р.)	Економічний потенціал – сукупна виробнича сила праці всіх працездатних членів суспільства.
Немчинов В.С. (1967 р.)	Потенціал розширеного виробництва – ресурсні можливості національної економіки для здійснення економічного зростання.
Абалкін Л.І. (1981 р.)	Потенціал – це узагальнена збірна характеристика ресурсів, прив'язана до місця й часу.
Архангельський В.М. (1983 р.)	Потенціал – засоби, запаси, джерела, які є в наявності і можуть бути мобілізовані для досягнення певної мети або розв'язання певної задачі.
Репіна І.М. (1998 р.)	Підприємницький потенціал – сукупність ресурсів (трудових, матеріальних, технічних, фінансових, інноваційних і т. ін.), навичок і можливостей керівників, спеціалістів та інших категорій персоналу щодо виробництва товарів, здійснення послуг (робіт), отримання максимального доходу (прибутку) і забезпечення сталого функціонування та розвитку підприємства.
Чумаченко М.Г. (2001 р.)	Економічний потенціал визначає як «відносини, що виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого фінансового результату».
Мец В.О. (2003 р.)	Економічний потенціал є узагальнюючою характеристикою роботи підприємства і проявом сукупного впливу наступних взаємозалежних його сторін: виробничого, майнового, фінансового і ділового потенціалів.
Краснокутська Н.С. (2004 р.)	Дає визначення потенціалу, як можливості системи ресурсів і компетенції підприємства створювати результат для зацікавлених осіб за допомогою реалізації бізнес-процесів.

Отже, найбільш поширене визначення сутності потенціалу підприємства як сукупності природних умов та ресурсів, можливостей, запасів та цінностей, що можуть бути використані для досягнення певних цілей. Таке трактування даного поняття максимально наближене до визначення Великого економічного сло-

вника, відповідно до якого потенціал як економічна категорія становить наявні можливості, ресурси, запаси, засоби, що можуть бути використані для досягнення будь-чого.

На наш погляд, при визначенні поняття «економічний потенціал» недостатньо враховано фактор циклічного розвитку підприємства та економіки в цілому.

Циклічність, притаманна усім господарським процесам, є передумовою змін у функціонуванні економічних систем та явищ, в тому числі і потенціалу підприємства. До того ж, варто відзначити існування певного причинно-наслідкового зв'язку між стадією життєвого циклу підприємства та загальним станом, рівнем достатності, ефективності використання економічного потенціалу і, навпаки, тісну залежність між особливостями формування, розвитку, нарощування та використання потенціалу господарюючого суб'єкта від стадії його життєвого циклу.

Тому, на наш погляд, під економічним потенціалом підприємства слід розуміти складну, динамічну, інтегровану, взаємопов'язану та синергійну сукупність усіх видів його наявних та перспективних ресурсів і можливостей, що використовуються для досягнення тактичних і стратегічних цілей розвитку підприємства на різних стадіях його життєвого циклу.

Дискусійними на сьогоднішній день залишаються питання щодо структуризації економічного потенціалу підприємства, до цього часу немає визначеної системи його складових, погляди науковців різняться як щодо кількості структурних елементів потенціалу, так і щодо їх якісних характеристик.

На наш погляд, у складі економічного потенціалу господарюючого суб'єкту доцільно виокремлювати такі основні складові: виробничо-технологічна, трудова, фінансова, інфраструктурна, організаційно-управлінська, інвестиційна, інноваційна, маркетингова, інтелектуальна, еколого-економічна, санаційна та стратегічна (рис. 1).

Взаємодія елементів потенціалу підприємства характеризується як статичністю, що проявляється в структурі підприємства, так і динамікою, яка має місце в процесах, що проходять на підприємстві та роблять його «живим організмом», здатним реагувати на зміни зовнішнього середовища. Те, як сформований та організований механізм, впливає на здатність підприємства адаптуватись до змін зовнішнього середовища і, відповідно, розвивати внутрішній потенціал.

Важливим завданням вдосконалення механізму управління потенціалом підприємства є вибір структури управління, яка б найкращим чином відповідала цілям та задачам підприємства, використовувала вплив зовнішніх та внутрішніх чинників з позитивним ефектом та максимізувала синергетичний ефект взаємодії складових потенціалу підприємства.

Частіше за все, існуючий потенціал підприємства використовується не повністю. Це може бути зумовлено нестачею якогось структурного елементу – техніки, персоналу, матеріалів, у результаті чого буде обмежуватись прояв властиво-

стей інших елементів і потенціал усього об'єкту оцінки – підприємства.

Реалізований потенціал підприємства – існуючий потенціал, що безпосередньо використовується для досягнення певної мети на момент оцінки. Для реалізації існуючого потенціалу необхідно, щоб властивості носія відповідали вимогам ринку, а також поточні витрати на його втілення.

**ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
ПІДПРИЄМСТВА**

<p>Трудова складова</p> <ul style="list-style-type: none"> - кваліфікаційний рівень персоналу; - організаційні здібності управлінського персоналу; - професійні навички та здібності працівників підприємства. 	<p>Виробничо-технологічна складова</p> <ul style="list-style-type: none"> - потенціал основних та оборотних фондів; - потенціал нематеріальних активів; - потенціал землі та природо-кліматичні умови. 	<p>Фінансова складова</p> <ul style="list-style-type: none"> - забезпеченість власними, залученими та позиковими фінансовими ресурсами; - перспективи нарощування фінансових ресурсів підприємства.
<p>Організаційно-управлінська складова</p> <ul style="list-style-type: none"> - раціональність організаційної структури підприємства; - ефективність методів управління, планування, прогнозування та контролю. 	<p>Маркетингова складова</p> <ul style="list-style-type: none"> - вивчення ринку; - стимулювання збуту; - завоювання нових ринків збуту; - ефективна рекламна політика. 	<p>Інноваційна складова</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність підприємства мобілізувати усі необхідні ресурси для здійснення інноваційної діяльності; - спроможності трансформувати новаторські ідеї у інноваційні продукти.
<p>Інтелектуальна складова</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність працівників підприємства формувати нові ідеї та їх реалізовувати; - здатність персоналу до креативного мислення. 	<p>Інвестиційна складова</p> <ul style="list-style-type: none"> - інвестиційні можливості господарюючого суб'єкта; - рівень інвестиційної привабливості підприємства. 	<p>Інфраструктурна складова</p> <ul style="list-style-type: none"> - налагодженість та збалансованість взаємозв'язків між структурними підрозділами підприємства; - відповідність між вимогами виробництва та можливостями цехів, господарств і служб.
<p>Санаційна складова</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність протистояти реальним та потенційним кризовим явищам; - санаційна спроможність підприємства. 	<p>Еколого-економічна складова</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність підприємства до зниження шкідливого впливу на навколишнє середовище; - можливості економії коштів на екологічних зборах та штрафах. 	<p>Стратегічна складова</p> <ul style="list-style-type: none"> - рівень стратегічного управління; - сукупність заходів, що реалізуються підприємством для виконання завдань стратегічного планування.

Рисунок 1 – Складові економічного потенціалу підприємства (авторська робота)

Нереалізований потенціал підприємства – це частина існуючого потенціалу, який на момент оцінки не використовується, що зумовлено внутрішніми або зовнішніми чинниками й існування якого доцільно лише як тимчасове становище, або як резерв.

Потенціал розвитку може проявлятися як здатність забезпечити додатковий прибуток за рахунок підвищення кількісних або якісних характеристик ресурсів. Потенціал розвитку, як правило, не тільки пов'язаний з технічними характеристиками об'єкта, а має певні межі, за яких удосконалення носія технічно не здійсненне або економічно не вигідно [3].

На наш погляд, потенціал розвитку – здатність підприємства до вдосконалення, посилення існуючих або появу нових властивостей, за рахунок яких можливе підвищення прибутковості та перехід господарюючого суб'єкта на більш вигідну стадію життєвого циклу.

Рівень використання потенціалу підприємства залежить від агресивності або сприятливості зовнішнього середовища та спроможності господарюючого суб'єкта оперативно та ефективно реагувати на його зміни. Результат взаємодії внутрішнього та зовнішнього середовища і визначає стадію життєвого циклу фірми. Однак, існує й зворотній зв'язок: загальний стан та гнучкість підприємства визначаються етапом його розвитку (рис. 2).

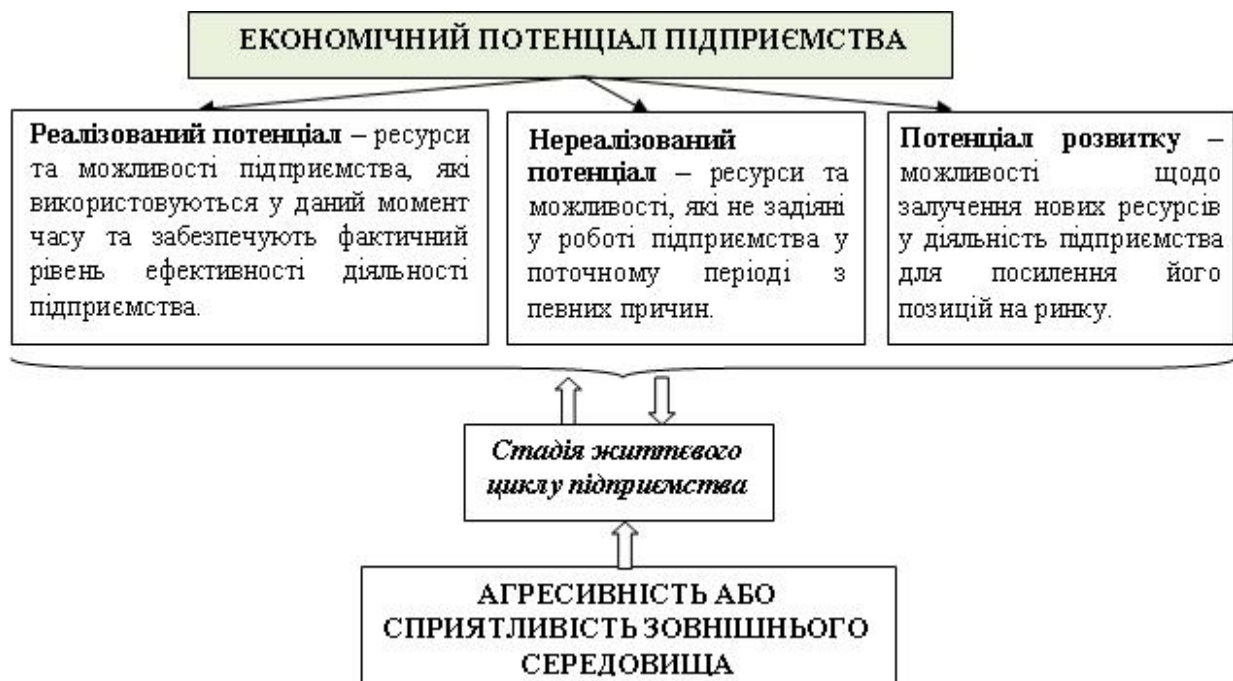

Рисунок 2 – Структура економічного потенціалу підприємства за рівнем використання (авторська розробка)

За рівнем локалізації пропонуємо згрупувати нереалізований потенціал підприємства за трьома рівнями:

– 1-ий – сформований на стадіях депресії і рецесії внаслідок недостатньо раціонального використання фактичних ресурсів підприємства;

– 2-ий – включає в себе невикористані можливості щодо підвищення якості ресурсів на стадії прогресії;

– 3-ій – відповідає стадії процвітання та піку розвитку і виникає внаслідок втрати можливостей по виходу на нові ринки, укріплення бренду, підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства.

У табл. 2 представлена більш детальна схема локалізації резервів підприємства відповідно до стадій його життєвого циклу та показники, що дають змогу їх оцінити.

Таблиця 2 – Рівні локалізації нереалізованого потенціалу та потенціалу розвитку підприємства та показники для його кількісної оцінки (*авторська розробка*)

Стадія життєвого циклу	Рівні нереалізованого потенціалу та потенціалу розвитку
<i>Стадія процвітання, пік розвитку</i>	<p align="center">Потенціал розвитку другого рівня:</p> <p>втрачені можливості щодо:</p> <ul style="list-style-type: none"> - покращення іміджу та репутації підприємства; - розвиток бренду; - підвищення якості маркетингу; - підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства на завойованих та нових ринках.
<i>Стадія прогресії</i>	<p align="center">Потенціал розвитку першого рівня:</p> <p>втрачені можливості по покращенню якісного складу потенціалу підприємства:</p> <ul style="list-style-type: none"> - модернізація та оновлення основних фондів; - підвищення кваліфікації кадрів; - інноваційний розвиток підприємства; - пошук нових ринків збуту; - підвищення якості маркетингу.
<i>Стадія депресії, стадія рецесії</i>	<p align="center">Нереалізований потенціал:</p> <p>втраати від неефективного використання наявних ресурсів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - простої обладнання; - непродуктивне використання робочого часу; - неефективна фінансова політика.

У загальному вигляді рівень економічного потенціалу, процеси його формування та розвитку відбуваються під впливом низки факторів внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства:

1) фактори мікросередовища – ті, що формуються на рівні самого підприємства та обумовлені його організаційно-управлінськими, ресурсними, фінансовими характеристиками;

2) фактори макросередовища – чинники зовнішнього впливу, що виникають за межами підприємства (на державному та світовому рівнях). Дана група факторів включає в себе економічні, соціальні, політичні, юридичні умови, що виникають під впливом обмежувальних або стимулюючих заходів з боку державних органів, банків, інвестиційних компаній, суспільних груп, політичних сил, громадських організацій тощо [1];

3) епізодичні фактори – характеризуються непостійністю, спонтанністю, низьким рівнем прогнозованості; можуть виникати як у внутрішньому, так і у зовнішньому середовищі господарюючого суб'єкта (рис. 3).

Механізм управління економічним потенціалом підприємства повинен обов'язково враховувати нелінійність динаміки зовнішнього середовища, стадію життєвого циклу підприємства та його спроможність оперативної та адекватно реагувати на зміни макrorівня.

Рисунок 3 – Фактори впливу на рівень економічного потенціалу підприємства (авторська розробка)

Тому у загальному алгоритмі управління економічним потенціалом фірми пропонуємо виокремити чотири основні етапи (рис. 4):

1. Оцінка – передбачає визначення рівня використання потенціалу підприємства, розміру нереалізованого потенціалу та стадії життєвого циклу господарюючого суб'єкта. Ці параметри дають змогу детального дослідження стану фірми, ефективності використання її ресурсів та можливостей в умовах нелінійної динаміки ринкової кон'юнктури, виокремлення критичних моментів у розвитку підприємства;

2. Визначення цілей підприємства – формування системи стратегічних та

тактичних цілей господарюючого суб'єкта з врахуванням фактичного етапу розвитку, можливості та доцільності оперативної мобілізації нереалізованого потенціалу та потенціалу розвитку.

3. Розробка програм розвитку потенціалу – формування чітких та послідовних завдань щодо формування та використання потенціалу підприємства, направлених на досягнення визначених цілей.

4. Контроль за виконанням розроблених програм розвитку – заключний етап управління економічним потенціалом підприємства, який передбачає постійне спостереження за виконанням обраної програми розвитку.

Окремим етапом виокремлюємо **моніторинг**, який передбачає постійний контроль, відстеження діяльності об'єкта та збір інформації про його стан в певних умовах зовнішнього середовища, прогнозування на підставі отриманих даних динаміки і основних тенденцій розвитку та розробку науково-обґрунтованих рекомендацій.

Рисунок 4 – Алгоритм управління економічним потенціалом підприємства на різних стадіях життєвого циклу (авторська розробка)

Варто відзначити, що виділяють два можливі напрямки розвитку підприємства:

– кількісний (оперативний) розвиток – розширення і більш ефективне використання виробничого потенціалу підприємства (результат – зростання обсягу виробництва і реалізації продукції);

– якісний (стратегічний) розвиток – активізація використання елементів стратегічного потенціалу, досягнення якісно нового стану підприємства (результат – досягнення конкурентних переваг на довгострокову перспективу) [3].

Відповідно до обраних цілей підприємства та можливостей їх досягнення розробляють програми двох загальних груп: програми довгострокового розвитку та програми отримання максимальних вигод у поточному періоді.

ВИСНОВКИ. Отже, дослідження економічного потенціалу підприємства з врахуванням впливу факторів макросередовища дає можливість підвищувати якість управління, формувати більш ефективні програми розвитку господарюючого суб'єкта на різних стадіях життєвого циклу. Створення якісних механізмів реагування на динаміку зовнішнього середовища дозволить запобігати різким циклічним «стрибкам» у процесі діяльності підприємства та забезпечувати максимально повне використання наявних ресурсів та можливостей розвитку. Тому в рамках подальших досліджень планується формування системи кількісних та якісних показників оцінювання ефективності управління економічним потенціалом в різних умовах господарювання та розробка методів оптимізації використання ресурсів підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ареф'єва О.В. Економічні засади формування потенціалу підприємства / О.В. Ареф'єва, Т.В. Харчук // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №7(85). – С. 71–76.
2. Бакунов А.О. Концептуальний підхід до управління потенціалом торговельного підприємства / А.О. Бакунов, М.О. Яременко // Європейський вектор економічного розвитку. – 2011. – №2 (11). – С. 20–27.
3. Березін В.О. Економічний потенціал аграрних підприємств: механізми формування та розвитку / О.В. Березін, О.Д. Плотник. – Полтава: Інтер Графіка, 2012. – 221 с.
4. Касьянова Н.В. Потенціал підприємства: формування та використання: підручник / Н.В. Касьянова, Д.В. Солоха, В.В. Морева, О.В. Белякова, О.Б. Балакай. – Донецьк: Вид-во Цифрова типографія, 2012. – 257 с.
5. Анфилатов В.С. Системный анализ в управлении: учебное пособие / В.С. Анфилатов, А.А. Емельянов, А.А. Кукушкин. – Москва: Финансы и статистика, 2002. – 368 с.
6. Григораш О.В. Концептуальний підхід до управління економічним потенціалом торговельних підприємств / О.В. Григораш // Економіка і організація управління. – 2012. – Вип. №2 (12). – С. 105–112.
7. Кирпиченко К.С. Аналіз основних принципів і методів управління підприємством / К.С. Кирпиченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – №36. – С. 345–347.
8. Байдаков А.Н. Фрактальный подход в управлении экономическими системами / А.Н. Байдаков // Научный журнал КубГАУ. – 2012. – №83 (09). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ej.kubagro.ru/2012/09/pdf/23.pdf>

THE FEATURES OF THE MANAGEMENT ENTERPRISE'S ECONOMIC POTENTIAL IN THE CHANGING CONDITIONS OF EXTERNAL ENVIRONMENT

O. Bezruchko

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University
vul. Pershotravneva, 20, Kremenchuk, 39600, Ukraine.

E-mail: olga-bezruchko@mail.ru

This article is devoted to the study of the nature, structure of the enterprise's economic potential and its relationship with the environment. Existing management techniques analyzed, implemented the brief overview of approaches to the definition of «potential». The paper also presents the author's version of structuring the economic potential of the company based on the essential content of its constituent elements and depending on the level of resources and capabilities of the entity. The basic principles and objectives of management potential were investigated. The necessity the expediency of developing various software development of the company, depending on the stage of the life cycle and the level of unrealized potential is shown in this article.

Key words: economic potential, management, stage of life cycle, macro.

REFERENCES

1. Arefeva, O.V. and Kharchuk, T.V. (2008), "The economic basis for the formation potential of the company", *Aktualni problemy ekonomiku*, no. 7(85), pp. 71–76.
2. Bakunov, A.O. and Yaremenko, M.O. (2011), "Conceptual approach to managing potential commercial enterprise", *Yevropeyskyi vektor ekonomichnoho rozvytku*, no. 2 (11), pp. 20–27.
3. Berezin, V.O. and Plotnyk, O.D. (2012), *Ekonomichniy potentsial ahrarnykh pidpriemstv* [Economic potential of farms: mechanisms of formation and development], Inter Hrafika, Poltava, Ukraine.
4. Kasianova, N.V., Soloha D.V., Moreva V.V., Belyakova O.V. and Balakay O.B. (2012), *Potentsial pidpriemstva: formuvannia ta vykorystannia* [Potential of the company: formation and use], Tsyfrova typohrafia, Donetsk, Ukraine.
5. Anfilatov, V.S., Emelyanov A.A. and Kukushkin A.A. (2002), *Sistemnyi analiz v upravlenii* [System analysis in the management of], Phinansy i statistika, Moskow, Russia.
6. Hryhorash, O.V. (2012), "Conceptual approach to the economic potential of commercial enterprises", *Ekonomika i orhanizatsiya upravlinnya*, no. 2 (12), pp. 105–112.
7. Курпыченко, К.С. (2011), "Analysis of basic principles and methods of business management", *Bulletin of ekonomiky transport i promyslovosti*, no. 36, pp. 345–347.
8. Baydakov, A.N. (2012), "Fractal approach in the management of economic systems", *Scientific Bulletin KubHAU*, no. 83(09). – [Electronic resource], available at: <http://ej.kubagro.ru/2012/09/pdf/23.pdf>.

Стаття надійшла 15.02.2014